

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

به نام خدا

اوراق گام و چالش های اجرایی آن



مؤسسه عالی آموزش بانکداری ایران
مدیریت آموزش حرفه ای

آدرس: تهران، خیابان پاسداران، بالاتر از ایستگاه ضرابخانه، پلاک ۱۹۵

شماره تماس: ۲۷۸۹۱

داخلی: ۲۴۵۷-۲۴۹۷-۲۴۷۵

www.ibi.ac.ir

Amozesh_herfei@ibi.ac.ir

اوراق گام و چالش های اجرایی آن

ذکر موارد زیر به هیچ عنوان موید آن نیست که فرصت های ایجاد شده برای بنگاه های اقتصادی بهره بردار از این اوراق را نادیده بگیرد بلکه درصدد است به مشکلات عدیده موجود بانک های عامل انتشار این اوراق نیز توجه ویژه معمول گردد تا به تداوم و استمرار این نوع چرخه ی تامین مالی، امید بیشتر معمول گردد.

الف) مشکلات حقوقی قرارداد منعقدہ بین متعهد و بانک

۱- مطابق مفاد تبصره ماده ۱۴ قراردادهای منعقدہ اوراق گام را از مزایای ماده ۱۵ قانون عملیات بانکداری بدون ربا مستثنی نموده و لازم الاجرا نمی داند لذا در زمان نکول وجه اوراق از جانب بنگاه متعهد، بانک ها قادر به اقدام قانونی لازم از طریق اجرای ثبت نبوده و به تبع آن پروسه وصول مطالبات غیر جاری ناشی آن، بسیار طولانی تر می گردد و بناچار بانک ها به طرف گرفتن وثیقه ارزنده از مشتری خواهند رفت که این موضوع نیز مغایر با قانون رفع موانع تولید می باشد.

اوراق گام و چالش های اجرایی آن

۲- از طرفی مفاد ماده ۷ قانون تسهیل اعطای تسهیلات بانکی و کاهش هزینه های طرح، مبین آن است که کلیه قراردادهایی که بین بانک و مشتری در اجرای قانون عملیات بانکی بدون ربا منعقد می گردد در حکم اسناد رسمی بوده و از کلیه مزایای اسناد تجاری برخوردار است

لذا مشخص نیست مبنای حقوقی تاکید بانک مرکزی مبنی رسمی نبودن این قرارداد چیست؟

ب) غیر متطقی بودن تعیین معیار سقف ۱۲۰ درصد فروش برای انتشار اوراق

تعیین معیار ۱۲۰ درصد فروش سال گذشته برای سقف انتشار این اوراق مغایرتهای قانونی و آثار و تبعات زیر را همراه داشته خواهد داشت:

۱- مطابق مواد ۴۸ و ۵۰ آئین نامه اجرایی عملیات بانکداری بدون ربا، سقف میزان تسهیلات سرمایه در گردش یک بنگاه اقتصادی مولد، به میزان یک دوره تولید تعیین گردیده و مدت باز پرداخت آن نیز متناسب با آن مشخص شده است در صورتی که مطابق ماده ۴ دستورالعمل، سقف انتشار اوراق حداکثر ۱۲۰ درصد فروش تعیین گردیده است که نه تنها مغایر قانون مصوب شورای اسلامی است بلکه :

اوراق گام و چالش های اجرایی آن

۲- این حجم درخواست در شرایط عادی منجر به دیوی مواد اولیه در بنگاه متعهد گردیده و باتوجه به قابل انتقال بودن اوراق و تنزیل آن، منجر به تقاضای کاذب بنگاه متقاضی برای کالاهای دیگر خواهد شد.

۳- از طرفی برای بنگاههایی که زیر ظرفیت اسمی خویش یا زیر نقطه سربسر فروش تولید می نمایند این روش به هیچ وجه کارگشا نخواهد بود به عبارت دیگر در نظر نگرفتن شرایط تورمی و نرخ تورم ۴۵ درصدی موجود نیز همین آثار و تبعات را خواهد داشت به این ترتیب که، اگر میزان فروش بنگاه مولد با ظرفیت ۶۰ درصد X ریال باشد صدور اوراق به میزان ۱۲۰٪ X بدون توجه به نرخ تورم ۴۵ درصد موجود، در بهترین شرایط سقف تولید بنگاه اقتصادی تا سطح حداقل ۴۰ درصد تنزل پیدا خواهد نمود.

۴- غیر جاری شدن ۳۰ درصدی اوراق در سررسید گواه و مصداق این مطلب می باشد که، هیچ بنگاه اقتصادی قادر به تسویه وجه اوراق به میزان ۱۲۰ درصد فروش خود و آن هم به صورت یکجا نخواهد بود به عبارتی تسهیلات پنهان تلقی خواهد شد

اوراق گام و چالش های اجرایی آن

(ج) طبق مفاد قانون مدنی زیر انتشار اوراق نمی تواند در قالب عقد ضمان تلقی گردد:

۱- مطابق ماده ۶۸۵ - در ضَمان رضای مدیون اصلی شرط نیست. در صورتی که در صدور اوراق گام بدون درخواست و اعتبار سنجی بنگاه متعهد یا همان خریدار، اوراق منتشر نمی شود.

۲- از ماده ۶۹۴ قانون مدنی چنین مستفاد می شود: «علم ضامن به مقدار، اوصاف و شرایط دینی که ضمانت آن را می کند، شرط نیست. در صورتی که این موضوع مغایر مفاد ماده ۴ و ۵ دستورالعمل اوراق گام است.

۳- ماده ۶۹۱ - ضَمان دینی که هنوز سبب آن ایجاد نشده است، باطل است. لذا کالای موضوعه باید دقیقاً حمل و قبض و اقباض شده باشد و دین محقق گردیده باشد و این موضوع باید به تأیید و نظارت موسسه اعتباری عامل برسد لیکن این مطلب در دستورالعمل تهیه شده، دیده نشده است.

اوراق گام و چالش های اجرایی آن

۴- عقد ضمان به منظور سودجویی و معامله تشریع نشده، بلکه هدف اصلی آن ارفاق به مدیون و گره‌گشایی از کار او است. این وصف ضمان تنها جنبه اخلاقی ندارد و از نظر حقوقی نیز در احکام آن اثر دارد. چنانکه قانونگذار در ماده ۶۹۴ قانون مدنی می‌گوید: «علم ضامن به مقدار، اوصاف و شرایط دینی که ضمانت آن را می‌کند، شرط نیست.» بنابراین اگر کسی ضامن دین شخص بشود بدون اینکه بداند آن دین چه مقدار است ضمان صحیح است.

۵- ماده ۶۹۵ - معرفت تفصیلی ضامن به شخص مضمون‌له یا مضمون‌عنه لازم نیست. بالتبع موارد فوق، مغایر با مفاد مواد ۴، ۵، ۶ دستورالعمل صادره می‌باشد.

اوراق گام و چالش های اجرایی آن

(د) سایر مغایرتها با عقد ضمان:

۱- در صورتی که بطلان دین اصلی به دلیلی اثبات شود، ضمان نیز باطل است اما هرگاه قراردادی که مبنای آن دین بوده است، فسخ شود، ضمان باطل نیست، چون فسخ ناظر به آینده است و هنگام ضمان، دین بر ذمه مضمون عنه بوده است.

۲- اگر مضمون له ذمه ضامن را بری کند، ضامن حق مراجعه به مضمون عنه را ندارد چرا که ملاک، پرداخت بوده است نه تحصیل براءت.

۳- طرفین عقد باید اهلیت، قصد و رضایت داشته باشند و چون مدیون اصلی هیچ گونه نقشی در عقد ضمان ندارد طبق ماده ۶۸۵ قانون مدنی، رضایت مدیون اصلی شرط نیست و به همین دلیل ضامن شدن از محجور و میت نیز صحیح است.

اوراق گام و چالش های اجرایی آن

(ح) سایر موارد زیر منجر به کاهش اثرات مثبت اوراق گردیده است:

- ۱- به احتمال زیاد تنزیل اوراق در بورس منجر به خارج شدن نقدینگی از چرخه تولید خواهد گردید.
- ۲- عدم تمایل شرکتهای دولتی به ویژه پروژه های نفت و گاز از اوراق گام از مشکلات دیگری است که می توان از آن نام برد.
- ۳- عدم تبیین و تشریح اعمال یا عدم اعمال ذی نفع واحد در دستورالعمل اوراق
- ۴- عدم شفافیت استفاده اوراق گام برای شرکتهای خدماتی
- ۵- افزایش بی رویه نرخ تنزیل و آثار تبعات آن که کم و بیش از آن مطلع هستید.
- ۶- سکوت بخشنامه در خصوص عدم اعمال مانده گشایش اعتبار اسنادی داخلی در سقف سرمایه در گردش بنگاه متعهد نزد شبکه بانکی از جمله مشکلات اجرایی دیگر این اوراق می باشد

اوراق گام و چالش های اجرایی آن

۷- افزایش نرخ تامین مالی با توجه به نرخ تنزیل بالای اوراق در بورس

۸- و در نهایت، هیچ بنگاه اقتصادی قادر نیست ۱۲۰ درصد فروش خویش آن هم به صورت

یکجا بدهی خویش را بازپرداخت نماید. عدم تسویه ۳۰ درصدی اوراق سررسید شده از

سوی بنگاه های متعهد، مبین و مصداق این موضوع می باشد و نهایتا این اوراق نوعی

تسهیلات ناخواسته را به بانک های تحمیل می نماید

والسلام



بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران



مؤسسه عالی آموزش بانکداری ایران

IRAN BANKING INSTITUTE

پایان

